

Sygn. akt IV Ca 105/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Mariusz Struski

SSO Jolanta Deniziuk (spr.), del.SSR Beata Kopania

Protokolant: sekr. sądowy Agnieszka Sobocińska

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2013 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa R. L.

przeciwko Z. L.

o podwyższenie alimentów

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego
w Słupsku z dnia 28 grudnia 2012r., sygn. akt III RC 519/12

1. oddala apelację,
2. zasądza od pozwanego Z. L. na rzecz powoda R. L. kwotę 300 (trzysta) złotych tytułem zwrotu kosztów w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt IV Ca 105/13

UZASADNIENIE

Przedstawicielka ustawowa małoletniego powoda R. L., B. O., domagała się podwyższenia alimentów na rzecz małoletniego od pozwanego Z. L. z kwoty po 500 zł do kwoty po 1000 zł miesięcznie, podnosząc w uzasadnieniu, że od czasu ostatniej sprawy alimentacyjnej potrzeby małoletniego wzrosły, obecnie pozostaje on pod kontrolą neurologa, psychologa i psychiatry. Matka małoletniego dodała, że ojciec dziecka nie uczestniczy w wychowaniu syna, nie interesuje się nim.

Pozwany Z. L. wniósł o oddalenie powództwa w całości, podnosząc, że kwota 500 zł miesięcznie tytułem alimentów jest nadal adekwatna do zakresu usprawiedliwionych potrzeb dziecka. Dodał, że poza alimentami kupuje dziecku prezenty, w tym ubrania. Nadto wskazał, że aktualnie utrzymuje się z prac dorywczych wykonywanych na terenie Niemiec, a także z dochodu uzyskiwanego z prowadzenia gospodarstwa rolnego w wysokości 3.968,27 zł rocznie.

Rozpoznający sprawę w I instancji Sąd Rejonowy ustalił, że ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w Słupsku w dniu 25.08.2006r. w sprawie IV RC 272/06 Z. L. zobowiązał się łożyć tytułem alimentów na rzecz małoletniego R. L. kwotę po 500 zł miesięcznie. Małoletni R. L. w owym czasie miał 4 lata, był zdrowy, nie uczęszczał do przedszkola. Pozostawał pod opieką opiekunki, jej koszt to 280 zł miesięcznie. Matka małoletniego B. O. miała wówczas 37 lat, była zatrudniona na stanowisku kucharza w szpitalu, gdzie zarabiała 869 zł netto miesięcznie. Poza małoletnim R. na

utrzymaniu miała syna, który miał 14 lat i na rzecz którego otrzymywała alimenty w kwocie po 280 zł miesięcznie. Pobierała zasiłek rodzinny. B. O. wraz z synami mieszkała w domu, który stanowił własność jej i Z. L.. Opłaty za mieszkanie wynosiły: podatek od nieruchomości – 70 zł rocznie, energia – 60 zł miesięcznie, gaz – 90 zł co trzy miesiące, woda – 50 zł miesięcznie, wywóz śmieci – 54 zł kwartalnie. Opłata za tonę węgla wynosiła 450 zł. Z kolei Z. L. miał wówczas 38 lat. Poza małoletnim R. nie miał innych dzieci na utrzymaniu. Nie był z nikim związany. Był właścicielem gospodarstwa rolnego, z czego uzyskiwał dochód w kwocie 2500 zł rocznie. Opłacał składki KRUS, które wynosiły 235 zł kwartalnie. Wyjeżdżał do Niemiec, gdzie pracował przy obróbce winogron. Zarabiał około 320 euro, po opłaceniu zakwaterowania. Mieszkał wraz z matką, bratem i siostrą w mieszkaniu w R.. Koszty utrzymania mieszkania ponosił Z. L. wraz z bratem. Jego siostra opłacała jedynie rachunki za wodę i energię. Koszt utrzymania mieszkania wynosił: podatek od nieruchomości – 290 zł rocznie, energia – 250 zł co dwa miesiące, woda – 70 – 80 zł co dwa miesiące. Kupował także średnio dwie tony węgla.

Jak ustalił Sąd Rejonowy obecnie małoletni R. L. ma 10 lat i ma problemy zdrowotne. Posiada orzeczenie o niepełnosprawności. Zdiagnozowano u niego fobię związaną z jedzeniem. Z tego powodu, od 2011r. przyjmuje leki, które kosztują 40 zł miesięcznie. U małoletniego zdiagnozowano także Zespół (...). Małoletni korzysta z terapii psychologicznej, która jest bezpłatna. Z uwagi na Zespół (...), małoletni pozostaje pod kontrolą neurologa, u którego odbywa wizyty raz w roku lub raz na pół roku. Małoletni ma wadę wzroku. Od września 2012r. nosi okulary, za które matka małoletniego zapłaciła 250 zł. Małoletni leczy się także u ortodonta. Małoletni jest uczniem klasy IV szkoły podstawowej. Nie korzysta z dodatkowych, odpłatnych lekcji. Składki klasowe wynoszą 10 zł miesięcznie. Koszt zakupu wyprawki do IV klasy wyniósł 500 zł, w tym książki, plecak, zeszyty. Ubezpieczenie małoletniego kosztowało 20 zł, rada rodziców – 20 zł. W czasie gdy matka małoletniego jest w pracy, małoletni pozostaje pod opieką opiekunki, co kosztuje 180 zł miesięcznie bądź przebywa u sąsiadów.

Matka małoletniego powoda obecnie ma 43 lata. Nie jest z nikim związana. Poza małoletnim powodem nie ma innych dzieci na utrzymaniu. Mieszka wraz z małoletnim i dorosłym, 20-letnim synem, który pracuje. Prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. Jej dorosły syn zamierza wyjechać za granicę. Matka małoletniego powoda nadal zatrudniona jest w charakterze kucharki w szpitalu. Zarabia 1351 zł netto miesięcznie. Na święta otrzymała premię w kwocie 350 zł. Mieszka wraz z synami w domu, który w części należy do pozwanego. Koszt utrzymania domu wynosi: podatek od nieruchomości – 100 zł rocznie, energia – 100 zł miesięcznie, gaz – 30 zł miesięcznie, woda – 60 – 70 zł miesięcznie, wywóz nieczystości i śmieci – około 10 zł kwartalnie, internet – 40 zł miesięcznie. W 2012r. zakupiła węgiel za kwotę 710 zł i drzewo za 450 zł. Matka małoletniego powoda w 2012r. kupiła piec centralnego ogrzewania, który wraz z montażem kosztował 2700 zł.

Pozwany Z. L. ma 43 lata. Poza małoletnim powodem nie ma innych dzieci na utrzymaniu. Nie jest z nikim związany. Ma problemy zdrowotne związane z płucami, jest w trakcie badań. Pozwany jest właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 7,12 hektarów. W 2012r. otrzymał dopłatę unijną w kwocie 2 200 zł. Z tej kwoty opłacił podatek rolny, który wynosi 300 zł rocznie. Powinien także opłacać składki KRUS, które wynoszą 280 zł kwartalnie, ale tego nie czyni i ma zadłużenie w wysokości 4200 zł. Przeciętny roczny dochód z gospodarstwa rolnego wynosi 3.968,27 zł. Z. L. od wielu lat utrzymuje się z prac dorywczych, które wykonuje na terenie Niemiec. Pozwany wykonywał prace przy remontach domów i mieszkań. Zajmował się także pielęgnowaniem ogródków, pracował przy obróbce winogron. W lutym 2012r. podjął pracę w Niemczech przy cięciu winogron, za co otrzymał 650 euro. Za wynajęcie mieszkania zapłacił 255 euro. Przeważnie, po opłaceniu zakwaterowania, jedzenia i wyjazdów pozostawało mu około 400 euro miesięcznie. Z. L. posiada zarejestrowaną działalność gospodarczą w Niemczech w zakresie budownictwa, ogrodnictwa i rolnictwa. Nie wyrejestrował jeszcze swojej działalności. Zdarzało się, że w miesiącach letnich zarabiał do 1000 euro. Pozwany dwa lata temu kupił samochód marki V. (...) rok produkcji za kwotę 15.900 zł, na co zaciągnął pożyczkę, którą spłaca w ratach po 225 zł miesięcznie. Pozwany utrzymuje z synem kontakt telefoniczny. Ostatni raz widział się z synem we wrześniu 2012r. Do września 2012r. kontakty pozwanego z małoletnim były sporadyczne.

Mając na uwadze tak ustalony stan faktyczny sprawy Sąd Rejonowy w Słupsku wyrokiem z dnia 28 grudnia 2012r. podwyższył alimenty ustalone ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w Słupsku dnia 25.08.2006r. w sprawie IV RC 272/06 od pozwanego Z. L. na rzecz małoletniego powoda R. L. z kwoty po 500 zł do kwoty po 700 zł miesięcznie,

płatnych z góry poczynawszy od 1.06.2012r. do dnia 15-go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności każdej z rat, do rąk matki małoletniego powoda B. O., oddalając powództwo w pozostałym zakresie i nie obciążając pozwanego kosztami sądowymi. Jednocześnie Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego na rzecz B. O. kwotę 600 zł tytułem zwrotu części kosztów procesu, jak i nadał wyrokowi w pkt 1 rygor natychmiastowej wykonalności.

Wydanie powyższego rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy poprzedził rozważaniami prawnymi, w których oparł się na przepisach art. 133 §1 kro, art. 135 § 1 kro i art. 138 kro. Sąd I instancji miał na względzie, że od czasu uprawomocnienia się postanowienia umarzającego postępowanie na skutek zawarcia ugody do dnia wniesienia powództwa w niniejszej sprawie upłynęło 5 lat i 10 miesięcy. W tym czasie w sposób istotny wzrosły usprawiedliwione potrzeby małoletniego powoda, w związku z czym pozwany Z. L. winien partycypować w podwyższonych kosztach utrzymania syna, tym bardziej że jest on jego jedynym dzieckiem. Obecnie małoletni powód ma 10 lat, edukacja w szkole podstawowej wiąże się z koniecznością ponoszenia większych wydatków związanych z zakupem podręczników, przyborów szkolnych, odzieży i innych rzeczy stosownych do wieku 10-letniego chłopca. Nadto małoletni powód cierpi na Zespół (...), zdiagnozowano u niego fobię związaną z jedzeniem. Ma wadę wzroku. Pozostaje pod kontrolą neurologa, a także ortodonta. Małoletni R. L. jest niepełnosprawny, co pociąga za sobą dodatkowe nakłady finansowe związane z jego leczeniem. Zdiagnozowany u małoletniego Zespół (...) wymaga poświęcenia małoletniemu znacznej uwagi. Pozwany, pomimo tego, że sytuacja materialna matki małoletniego jest trudna, nie odciąża jej. Poza alimentami w zasadzie nie uczestniczy w wychowaniu syna, nie pomaga mu w nauce, a zatem jego obowiązek alimentacyjny winien przejawiać się w znacznym stopniu w świadczeniach o charakterze materialnym.

Zdaniem Sądu Rejonowego sytuacja finansowa i możliwości zarobkowe Z. L. uzasadniają podwyższenie alimentów o 200 zł, tj. do kwoty 700 zł miesięcznie. Pozwany ma 43 lata. Poza małoletnim powodem nie ma innych dzieci na utrzymaniu. Od wielu lat podejmuje prace dorywcze na terenie Niemiec. Wykonywał prace przy remontach domów i mieszkań, a także w ogrodnictwie i rolnictwie. Tak długi czas wykonywania różnych prac w obcym państwie spowodował również, iż aktualnie pozwany sprawniej posługuje się językiem obcym i ma większe doświadczenie, co zwiększa jego możliwości na uzyskiwanie większych dochodów. Ponadto pozwany jest zdrowym i młodym mężczyzną. Twierdził, iż ma problemy zdrowotne związane z płucami, bowiem często chorował z powodu płuc, ale nie przedstawił żadnego dokumentu, z którego wynikałoby, iż z powodu stanu zdrowia posiada ograniczone możliwości zarobkowe. Ponad kwotę 700 zł Sąd Rejonowy powództwo oddalił uznając, że wyższa kwota nie pozwoli pozwanemu na zaspokojenie jego własnych potrzeb.

Z rozstrzygnięciem powyższym nie zgodził się pozwany, który zaskarżył wyrok Sądu I instancji w części, tj. w zakresie podwyższającym alimenty z kwoty po 500 zł do kwoty po 700 zł miesięcznie, nadającym wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności oraz zasądzającym od pozwanego na rzecz matki małoletniego powoda kwotę 600 zł tytułem zwrotu części kosztów procesu. Apelujący podniósł zarzuty sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, naruszenie art. 233 § 1 kpc, art. 98 § 1 kpc, art. 328 § 2 kpc, zarzuty naruszenie prawa materialnego, tj. przepisów art. 138 kro, jak i art. 135 § 1 kro oraz przeprowadzenia dowodu z akt sprawy IV RC 272/06, co jest niedopuszczalne. W uzasadnieniu apelujący podkreślił w szczególności, że Sąd I instancji nie ustalił, jaka kwota pokrywa niezbędne miesięczne koszty utrzymania małoletniego powoda, nie wziął też pod uwagę, że jego matka nie ma już na utrzymaniu starszego syna, przeciwnie prowadzi z nim wspólne gospodarstwo domowe. W konsekwencji pozwany domagał się uchylecia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, zasądzenia od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości trzykrotnej stawki minimalnej, za obie instancje, jak i zwrotu spełnionego świadczenia, które zostanie wskazane do czasu rozprawy apelacyjnej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności wskazać należy, że, bacząc na treść art. 382 kpc, sąd odwoławczy ma nie tylko uprawnienie, ale wręcz obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz dokonania własnej, samodzielnej i swobodnej jego oceny, w tym oceny zgromadzonych dowodów (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17.04.1998r., II CKN 704/97, OSNC 1998 nr 12, poz. 214). Sąd II instancji nie ogranicza się zatem tylko do kontroli

sądu I instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a rozważając wyniki postępowania przed sądem I instancji, władny jest ocenić je samoistnie. Postępowanie apelacyjne jest przedłużeniem procesu przeprowadzonego przez pierwszą instancję, co oznacza, że nie toczy się on na nowo.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwolił Sądowi rozpoznającemu apelację na konstatację, że dokonane przez Sąd Rejonowy rozstrzygnięcie, oparte na wnioskach wywiedzionych z przeprowadzonego dotychczas postępowania, było prawidłowe. Sąd Okręgowy nie miał zatem podstaw do innej, niż Sąd Rejonowy, oceny okoliczności przywołanych przez strony w toku postępowania sądowego przed obiema instancjami.

Zarzuty apelacji sprowadzają się de facto do zakwestionowania przez skarżącego ustaleń Sądu zarówno co do przyjęcia, że w przedmiotowej sprawie wystąpiły przesłanki z art. 138 kro do podwyższenia alimentów, a także co do wysokości ustalonych alimentów.

Niezasadny jest zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 138 kro. Przepis ten stanowi, że w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego. Przez „zmianę stosunków” rozumie się istotne zwiększenie możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego do alimentacji, istotne zwiększenie się usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego lub istotne zmniejszenie się możliwości zaspokajania potrzeb własnymi siłami. Stąd też rozstrzygnięcie oparte na art. 138 kro wymaga porównania stanu istniejącego w dacie uprawomocnienia się wyroku zasądzającego alimenty ze stanem istniejącym w dacie orzekania o ich podwyższeniu (obniżeniu). Na uwadze mieć też trzeba, że obowiązek alimentowania, zwłaszcza rodziców wobec dzieci, z reguły utrzymuje się przez dłuższy czas. Towarzyszą temu nieodłącznie zmiany okoliczności, które kształtują zakres świadczeń alimentacyjnych. Upływ czasu jaki nastąpił od daty ostatniego wyroku alimentacyjnego do daty orzekania o podwyższeniu (obniżeniu) alimentów sam w sobie nie może jeszcze przemawiać za zasadnością powództwa. To strona, zgodnie z art. 6 kc, winna wykazać, że zmiany takie nastąpiły.

Przedstawicielka ustawowa małoletniego uzasadniając roszczenie wskazała, że małoletni powód ma obecnie 10 lat, chodzi już do szkoły, choruje, wymaga specjalistycznej opieki. Okoliczności te, jej zdaniem, uzasadniły powództwo o podwyższenie alimentów. Sąd dokonując porównania sytuacji małoletniego powoda z daty zawarcia ugody z jego aktualnymi potrzebami prawidłowo przyjął, że w niniejszej sprawie wystąpiły okoliczności uzasadniające podwyższenie alimentów. Dokonał prawidłowego porównania sytuacji małoletniego z daty ostatniego orzekania w przedmiocie alimentów z aktualną jego sytuacją, a poczynionym ustaleniom, wbrew twierdzeniom apelującego, nie można zarzucić dowolności ani przekroczenia granic logicznego rozumowania.

Fakt, iż Sąd z uchybieniem procedury powołał się nie na określone dokumenty ze sprawy o alimenty, a dopuścił dowód z akt III RC 272/06 Sądu Rejonowego w Słupsku, nie może uzasadniać przyjęcia, że doszło do naruszenia art. 138 kpc, co winno skutkować uwzględnieniem jego apelacji.

Niezasadny jest także zarzut, że zawarta w dniu 25.08.2006r. ugoda nie uwzględniała faktycznych potrzeb małoletniego. To strony ostatecznie zadecydowały, uwzględniając zarówno swoje możliwości zarobkowe jak i uzasadnione potrzeby małoletniego na jakim poziomie ustalić obowiązek alimentacyjny ojca. Ugoda poprzedzona była dowodem z przesłuchania stron. Tym samym treść ugody jest wyznacznikiem, z jednej strony, co do ówczesnych potrzeb uprawnionego, a z drugiej strony, do sytuacji zobowiązanego.

Wystąpienie przesłanek z art. 138 kro pozwoliło Sądowi Rejonowemu ustalić na nowo obowiązek alimentacyjny pozwanego.

Jednym z podstawowych założeń prawa rodzinnego jest obowiązek wzajemnego wspierania się członków rodziny, skonkretyzowany w przepisach regulujących obowiązek alimentacyjny rodziców względem dziecka. Sam zaś obowiązek alimentacyjny polega na dostarczaniu środków utrzymania, a w razie potrzeby także wychowania. O jego zakresie decydują w każdym przypadku usprawiedliwione potrzeby uprawnionej oraz możliwości zarobkowe zobowiązanego. Zakres tych potrzeb, które winny być przez rodziców zaspokajane, wyznacza treść art. 96 k.r.o., według którego rodzice obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dzieci i przygotowywać je należycie

- odpowiednio do ich uzdolnień - do życia w społeczeństwie. Stosownie do tej dyrektywy, rodzice obowiązani są zapewnić dzieciom nie tylko środki na zakup żywności, czy odzieży, ale także na zaspokojenie ich potrzeb kulturalnych i wypoczynku. Zważyć nadto należy, że zgodnie z treścią art. 135 § 1 k.r.o., zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Z przepisu tego wypływa wniosek, iż wysokość rat alimentacyjnych jest wypadkową pomiędzy usprawiedliwionymi potrzebami uprawnionego z jednej strony, z drugiej zaś - majątkowymi i zarobkowymi możliwościami zobowiązanego do alimentacji.

Przekładając powyższe na realia rozpoznawanej sprawy nie sposób nie zauważyć, iż uzasadniane potrzeby małoletniego powoda wzrosły. Od stycznia sierpnia 2006 roku, kiedy to zapadło ostatnie orzeczenie w przedmiocie wysokości zobowiązania alimentacyjnego między stronami, upłynęło 6 lat. Powód jest już uczniem szkoły podstawkowej. Rozpoczął nowy dla niego etap związany z nauką i jest to istotny czynnik determinujący zakres istotnych potrzeb uprawnionego. Oczywistym jest, że we wskazanym okresie nastąpił też znaczny jego rozwój fizyczny, a co za tym idzie wzrosły jego potrzeby w zakresie środków higieny, kosmetyków, czy odzieży.

Wbrew zarzutom skarżącego, matka małoletniego wykazała zwiększone koszty utrzymania syna także w związku z rozpoznanymi u niego schorzeniami. Przedstawiła do sprawy opinie psychologiczne, a przede wszystkim orzeczenie o niepełnosprawności syna. Wynika z niego między innymi konieczność zapewnienia opieki powodowi w czasie nieobecności matki. U dziecka zdiagnozowano Zespół (...), co oznacza, że wymaga on szczególnej troski i uwagi, że należy dziecko odpowiednio prowadzić, motywować i uczyć. I obowiązek ten spoczywa na matce dziecka.

Tym samym na pozwanym ciąży obowiązek dostarczenia środków finansowych celem pokrycia zwiększonych potrzeb powoda.

Przepis art. 135 § 1 krio ustanawiając zakres świadczeń alimentacyjnych nakazuje zbadać usprawiedliwione potrzeby uprawnionego, a z drugiej zarobkowe i majątkowe możliwości zobowiązanego. Są to dwie równorzędne przesłanki wpływające na wymiaru obowiązek alimentacyjnego

Po stronie zobowiązanego bada się jego obecny stan majątkowy, dochody, ale także możliwości powiększenia pozyskiwanych obecnie dochodów. Oznacza to, iż sąd badać powinien nie tylko obecny stan majątkowy i zarobkowy, ale także możliwości zobowiązanego do powiększenia swoich dochodów i majątku przy uwzględnieniu jego zdolności, wykształcenia, posiadanych umiejętności zawodowych, wieku, stanu zdrowia.

W przedmiotowej sprawie prawidłowo Sąd Rejonowy ustalił możliwości majątkowe i zarobkowe pozwanego, uwzględniając jego wykształcenie zawodowe, wiek i wykonywany zawód. Powyższe ustalenia Sąd II instancji akceptuje i bez zbędnego powtarzania przyjmuje za własne.

Powyższe okoliczności ostatecznie uzasadniały podwyższenie alimentów należnych powodowi do kwoty po 700 zł miesięcznie. Dalej zaś idące żądanie, zasadnie nie znalazło już, jako naruszające przesłanki z art. 135§1 kro, akceptacji Sądu Rejonowego.

Mając powyższe na względzie, apelacje jako niezasadną, na podstawie art. 385kpc, należało oddalić.